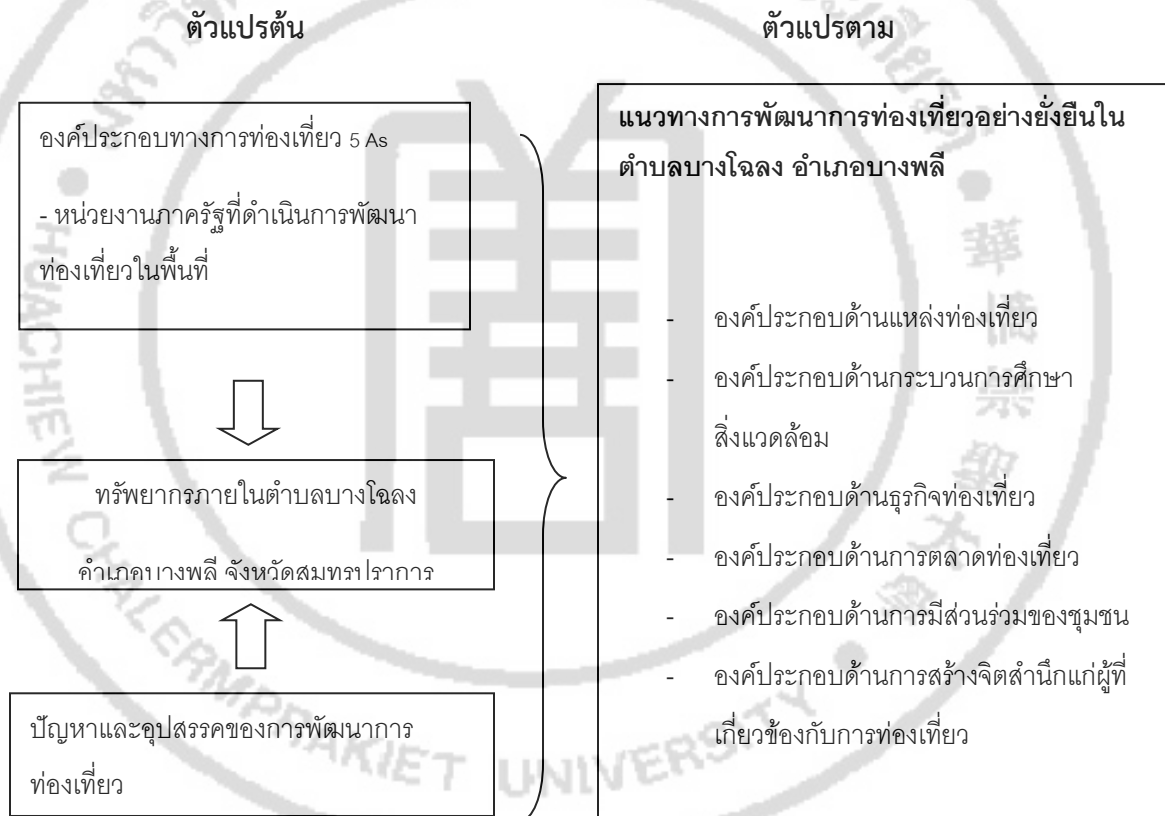

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน และนักพัฒนาชุมชน ส่วนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล และวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและค้นหาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง และเพื่อวางแนวทางการดำเนินการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัยที่ยึดตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย (พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552), การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา .2548: 25-216) ,CBT ทำอย่างไรให้ยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน.2560))

3.1 วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจึงใช้วิธีการลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แผนที่ การลงพื้นที่จริงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยโดยค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยลงพื้นที่สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ วิธีการสังเกต และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน/รองผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่ ในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และนักพัฒนาชุมชน ส่วนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสังเกต (observation) ซึ่งผู้วิจัยใช้การสังเกต 2 แบบ คือการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สำหรับสังเกตสภาพทั่วไปของตำบลบางโหลง และเข้าไปร่วมกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในตำบลบางโหลง

1.2 การสัมภาษณ์ (interview) เจาะลึกประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มซึ่ง ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ 3 แบบ คือ

1.2.1) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) ใช้ควบคู่กับการสังเกต แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวภายในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในระยะแรกของการวิจัย

1.2.2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured - interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปซึ่งเป็นผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปและประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการสินค้าโอท็อป และประชาชนทั่วไปที่มีถิ่นพำนักภายในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

1.2.3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่ อาทิผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล และผู้ประกอบการสินค้าชุมชน รวมถึงนักพัฒนาชุมชน ส่วนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง นอกจากนั้นยังใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น การจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพนิ่ง โดยการบันทึกเสียงใช้สำหรับการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนการถ่ายภาพนิ่ง ใช้สำหรับบันทึกภาพ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน

ตลอดจนอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ฯลฯ ตามประเด็นของการวิจัย

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อประกอบการสรุป และอภิปรายผล เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และนำไปวางแผนเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการได้ ซึ่งใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (method triangulation) ซึ่งเป็นการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ของกลุ่มผู้นำชุมชนจาก 11 หมู่ โดยการโยนคำถามเพื่อระดมความคิดเห็นกับหัวข้อประเด็นการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เชิญมาร่วมให้ข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลและ กลุ่มบุคคล การตรวจสอบคุณภาพ และความเชื่อถือได้ของข้อมูล ใช้หลักการ ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (trustworthiness) (Lincoln and Guba, 1985) ซึ่ง ประกอบไปด้วย 4 หลักเกณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความเชื่อถือของการวิจัย (credibility) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (dependability) การยืนยันผลการวิจัย (conformability) และการนำไปใช้หรือ การถ่ายโอนผลการวิจัย (transferability) ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ (credibility) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data Triangulation) จากแหล่งที่มา เวลา และสถานที่ เพื่อตรวจสอบว่าถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และ แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปที่ได้เป็น ข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลจริง
2. การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (dependability) ออกแบบการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดความเชื่อถือได้ ของข้อมูล ด้วยการอธิบายข้อตกลงและทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการศึกษา โดยการศึกษาครั้งนี้ ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้เป็น กรอบคิดในการดำเนินงานมีการอธิบายวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล และการดำเนินการวิจัย เพื่อให้สามารถตรวจสอบเส้นทางการวิจัย (audit trail) ร่วมกับเทคนิคสามเส้า (triangulation) เพื่อตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เกิดจากปรากฏการณ์การศึกษาไม่ได้มาจากอคติของผู้วิจัย
3. การยืนยันผลการวิจัย (conformability) การยืนยันผลการวิจัยเกิดจากประสบการณ์และความคิดของผู้ให้ข้อมูลไม่ใช่ผลที่เกิดจาก คุณลักษณะหรือความต้องการของนักวิจัย ด้วย การใช้ภาพถ่ายในพื้นที่ การถอดเทปบันทึก การสัมภาษณ์และมีการอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล
4. การถ่ายโอนข้อมูล (transferability) คือความสามารถในการนำข้อค้นพบจากการวิจัย ไปใช้ในสถานที่หรือกลุ่มที่มีลักษณะทั่วไปที่คล้ายคลึงกันกับพื้นที่ศึกษา ด้วยการรายงาน ขอบเขตของการวิจัย การเลือก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิธีการดำเนินการวิจัย และการเขียนรายงานบริบทของตำบลบางโหลงอย่างละเอียดเพื่อให้ได้เห็นถึงบริบทของตำบลบางโหลงก่อนตัดสินใจนำไปประยุกต์ใช้กับตำบลหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ หลังจากตรวจสอบความเชื่อถือได้ของ ข้อมูลแล้ว ข้อมูลที่มีอยู่จะถูกนำมาแยกส่วนหรือ จัดหมวดหมู่ตามคุณสมบัติ (properties) แล้วมาแปลความหมายของข้อมูล (interpreting data) โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และ เอกสารวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการ วิเคราะห์ ทำการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎี โดยอาศัยการตีความ (Interpretation) แล้วกำหนดข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง อำเภอ บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) หรือข้อมูลที่มีผู้เรียบเรียงและรวบรวมไว้แล้ว โดย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจการ ท่องเที่ยว หลักเกณฑ์การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา และข้อมูลตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก ประชากร 14 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน 11 คน หน่วยงานภาครัฐ 2 คน ผู้ประกอบการท้องถิ่น 1 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว มีผลต่อแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่

1. กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่ในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็น มาของแต่ละหมู่ ทำหน้าที่ในการปกครองดูแลลูกบ้านและสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดี รวมไปถึงเป็นตัวแทนใน การรับนโยบายและออกเสียงแทนลูกบ้านในการพัฒนาในด้านต่าง ๆในพื้นที่ ในหมู่บ้านหนึ่งมีผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ทำหน้าที่ปกครองราษฎรในเขตหมู่บ้าน โดยมีที่มาจากจากการเลือกของราษฎรในหมู่บ้านนั้น ได้แก่

1. นายปพน ยอดอินทร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1
2. นายสุชาติ ชันสัมฤทธิ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2
3. นางวาริ สุวรรณ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3
4. นายชวลิต สุขปลั่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4
5. นายบุญชู ศาสตร์ประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5
6. นายชาญณรงค์ จันท์เปรม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6

7. นางวิไล หล้าวรรณะ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7
8. นายประสิทธิ์ ทรัพย์สิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8
9. นางละมัย รอดกุล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9
10. นายสมชาย อนุพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10
11. นายสุชาติ ชมมาลี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11

2. หน่วยงานภาครัฐผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตำบลบางโหลง ได้แก่ นางสิริการย์ เซาว์ชัยนิตย์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง และ นายวินิจ ม่วงนาค ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลบางโหลง โดยการร่วมตัวอย่างแบบเจาะจง

3. ผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยการร่วมตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นายบุญเลิศ ไทยทัตตกุล ผู้ดูแลศูนย์วิสาหกิจชุมชนแปรรูปเห็ด

2. การประชุมกลุ่มย่อย ประชากรคือ ผู้นำชุมชน 11 คน เพื่อให้ทราบถึงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้ประเด็นที่สกัดมาจากการสัมภาษณ์ โดยเน้นการออกความคิดเห็นระดมสมองในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในพื้นที่ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด มีขอบเขตด้านเนื้อหา 3 ส่วน ประกอบด้วย 1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่ 2. การมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3. ความต้องการด้านการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชน ซึ่งในบทสัมภาษณ์จะมีการสอดแทรกคำถามที่สื่อถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยประกอบด้วยข้อคำถามแบ่งเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่

- 1) กรุณาเล่าเรื่องเกี่ยวกับบางโหลงที่ท่านรู้จัก
- 2) ระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ที่นี้เป็นอย่างไรบ้าง รวมไปถึงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เส้นทางสัญจรต่าง ๆ
- 3) หากมีเพื่อน หรือคนรู้จักมาเยี่ยมเยียนท่านจะพาไปเที่ยวในสถานที่ใดบ้างในบางโหลง และเดินทางอย่างไร สถานที่เหล่านั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวบ้างหรือไม่
- 4) มีสถานที่ใดบ้างที่น่าสนใจแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันสำหรับนักท่องเที่ยวที่มายังบางโหลง
- 5) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรหากมีการพัฒนาให้บางโหลงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- 1) ท่านอยากเห็นการท่องเที่ยวในบางโหลงดำเนินไปในทิศทางใด
- 2) ท่านคิดว่าตนเองและชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่บางโหลง

ส่วนที่ 3 ความต้องการด้านการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชน

- 1) ท่านอยากให้ภาครัฐ/ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลืออย่างไรบ้างหากมีการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

2. การเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ต้องการทราบถึงข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งแรกมาสกัดเป็นข้อคำถาม และทำการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ทราบถึงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วยข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. ในฐานะที่ท่านเป็นตัวแทนชุมชน ท่านเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วยอย่างไรสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในตำบลบางโหลง
2. ในมุมมองของท่าน สถานที่/กิจกรรมใดภายในชุมชน ที่สามารถผลักดันเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตำบลบางโหลงได้ เพราะอะไร

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบแยกสัมภาษณ์ทีละคน จำนวน 14 คนและการทำประชุมกลุ่มย่อย 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วม คือ ผู้นำชุมชน 11 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เชื่อมโยงข้อมูล และสรุปผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ข้อมูลจากการสำรวจและการสังเกต ใช้การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของวัดจากภาพถ่าย ร่วมกับข้อมูลที่บันทึกจากการสังเกตและข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ โดยการพิจารณาตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นต้น และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยการใช้ข้อมูลจากหลายแห่ง (การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจภาคสนาม การสำรวจเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม)